

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан ФЛ

_____ Н.С. Саєнко
(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2016 р.

«Культура судової промови» ВП-02

**РОБОЧА ПРОГРАМА
кредитного модуля**

підготовки

бакалавра

напряму

6.030401 – «Правознавство»

форми навчання

денна

Ухвалено методичною комісією
Факультету лінгвістики
Протокол від 29.06.2016 р. №10
Голова методичної комісії

_____ Н.С. Саєнко
(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2016 р.

Робоча програма кредитного модуля «Культура судової промови» ВП-02 для студентів спеціальності 6.030401 – «Правознавство» освітнього ступеня бакалавра, за денною формою навчання складена відповідно до програми навчальної дисципліни «Культура судової промови»

Розробник робочої програми:

викладач Бондаренко Ю.Л.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри української мови, літератури та культури

Протокол від «13» червня 2016 року № 11

Завідувач кафедри

_____ О.П. Онуфрієнко

«___» _____ 2016 р.

1. Опис кредитного модуля

Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
Галузь знань 0304 Право	Назва навчальної дисципліни, до якої належить кредитний модуль – Культура судової промови	Форма навчання денна
Напрями підготовки 6.030401– «Правознавство»	Кількість кредитів ECTS – 2	Статус кредитного модуля: нормативний
Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр	Змістових розділів – 2	Цикл Вільного вибору студентів
		Рік підготовки: 2-й
		Семестр 4
		Лекції 18 год.
		Практичні 18 год.
		Самостійна робота 24 год.
Тижневих годин: аудиторних – 2 СРС – 1,3	Вид та форма семестрового контролю: залік (усний)	

Кредитний модуль «Культура судової промови» є частиною програми підготовки студентів за напрямом 6.030401 – «Правознавство» і належить до циклу дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки.

У кредитному модулі «Культура судової промови» основна увага приділятиметься вивченню історії риторики (і судової зокрема), її теоретичним основам та практичному використанню, процесу підготовки, складання і виголошення судової промови, закріпленню практичних навичок застосування риторичних прийомів обґрунтування, переконання та спростування.

2. Мета та завдання кредитного модуля

2.1. Метою кредитного модуля є формування у студентів компетентностей:

- здатність практично використовувати методики сучасного красномовства під час комунікативних актів: обговорення, спростування, переконання;
- здатність створювати тексти судових промов;
- здатність демонструвати під час професійної діяльності якісне і стилістично довершене мовлення.

2.2. Основні завдання кредитного модуля.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

знати:

- етапи розвитку судової риторики;
- найвидатніших риторів світового і вітчизняного судового красномовства;
- загальні закони і категорії юридичної риторики;
- основні аспекти психології та культури мовного спілкування;
- теоретичні засади підготовки судової промови;

уміти:

- добирати матеріал для підготовки промови;
- організувати обговорення, дискусію;
- підготувати розгорнутий план і тези виступу;
- виступати перед аудиторією, дотримуючись законів риторики і демонструючи усі аспекти культури мови.

мати досвід щодо:

- якісного діалогічного спілкування;
- написання та виголошення промов з фахової тематики;
- проведення аналізу тексту виступу.

3. Структура кредитного модуля

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практ.	СРС
1	2	3	4	5
Розділ І.				
Природа людської комунікації. Історія риторики і розвиток судового красномовства.				
<i>Тема 1.1. Природа мови і мовної діяльності. Загальні та індивідуальні особливості мовлення.</i>	6	2	2	2
<i>Тема 1.2. Риторика, її проблематика та роль у суспільстві</i>	6	2	2	2
<i>Тема 1.3. Судова промова. Історія і розвиток судової риторики</i>	6	2	2	2
<i>Разом за розділом І</i>	18	6	6	6
Розділ ІІ.				
Теоретична риторика. Мистецтво судового красномовства				

Тема 2.1. Спілкування як соціально-психологічний феномен. Поняття риторичної культури	6	2	2	2
Тема 2.2. Взаємодія оратора та аудиторії	6	2	2	2
Тема 2.3. Теоретичні засади риторики	6	2	2	2
Тема 2.4. Еристика як наука переконувати	6	2	2	2
Тема 2.5. Судова промова.	6	2	2	2
Тема 2.6. Техніка публічного виступу. Комунікативні девіації, причини їх виникнення	6	2	2	2
Разом за розділом II	36	12	12	18
ЗАЛІК	6			6
Всього:	60	18	18	24

4. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Тема 1.1. Природа мови і мовної діяльності. Загальні та індивідуальні особливості мовлення.</p> <p>Лекція 1. Природа мови. Мовленнєві центри головного мозку. Мова і мислення. Норма і патологія в мовленні. Етнічні, гендерні, соціальні особливості мовлення.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психолінгвістика. 2. Етнолінгвістика. 3. Нейролінгвістика <p>Рекомендована література:</p> <p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Куранова С.І. Основи психолінгвістики: навч. посіб./ С.І. Куранова. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – с. 145-149, 159-177. 2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підруч. / Ф.С. Бацевич. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – с. 112-114. <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Манакін В.М. Мовна і міжкультурна комунікація: навч. посіб./ В.М. Манакін. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 288 с. 2. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія: Навч. пос. –К.:МАУП, 2002. – 144 с.
2	<p>Тема 1.2. Риторика, її проблематика та роль у суспільстві.</p> <p>Лекція 2. Риторика як мистецтво і наука. Ораторське мистецтво як соціальне явище. Діалектика, еристика, софістика. Історія риторики і найвидатніші світові та вітчизняні оратори.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Антична риторика 2. Європейська школа риторики. 3. Слов'янська риторика 4. Основні тенденції сучасних шкіл риторики <p>Рекомендована література:</p> <p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мацько Л.І. Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Вища

	<p>шк., 2006. – с. 6-89.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Молдован В.В. Судова риторика: Навч. посіб. – К.: «Заповіт», 1996. – с. 12-47. 3. Олійник О.Б. Риторика: Навчальний посібник. – К.: Кондор. 2009. – 4-26. 4. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П.Осіпової. – Х.: – Одіссей, 2008. – с. 3-34. 5. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення: Навчальний посібник. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. – с. 4-16 6. Препотенська М. Риторика. 10 ключових тем. Навчальний посібник. – Київ: Фірма «ІНКОС», 2009. – с. 6-32, 74-97, 116-139. <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. – Львів: ПАІС, 2007. – с. 4-17. 2. Українська культура: історія і сучасність: Навч. посібник /За ред. Черепанової С.О./ – Львів: Світ, 1994. – с 40-64.
3	<p>Тема 1.3. Судова промова. Історія і розвиток судової риторики. Лекція 3. Поняття про судове ораторське мистецтво. Предмет судової промови та її види. Видатні постаті юридичного красномовства.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль судової промови в античному світі. 2. Судова риторика в Російській імперії кн.19-поч. 20 століть. 3. Характерні риси судового красномовства українських риторів. <p>Рекомендована література:</p> <p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мацько Л.І. Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Вища шк., 2006. – с. 6-89. 2. Молдован В.В. Судова риторика: Навч. посіб. – К.: «Заповіт», 1996. – с. 25-40. 3. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П.Осіпової. – Х.: – Одіссей, 2008. –с. 135-141. 4. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення: Навчальний посібник. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. – с. 4-19 5. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – с. 3-27. <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Резник Г.М. Рыцарь правосудия: Вступит. Стаття к сб. // Плевако Ф.Н. Избранные речи. – М. Юридическая литература, 1993. – с. 5-40. 2. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. посіб. -6-те вид., випр.. і доп.- К.:Знання, 2007. – с. 26-37
4	<p>Тема 2.1. Спілкування як соціально-психологічний феномен. Поняття риторичної культури. Лекція 4. Основні характеристики спілкування. Загальні та індивідуальні комунікативні особливості учасників спілкування. Культура слухання. Поняття та ознаки мовної культури оратора. Формування комунікативної культури юриста</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття юридичної етики. 2. Етика поведінки у суді. 3. Емпатія як складова якісного спілкування. 4. Соціальна перцепція і якісна комунікація. 5. Конфліктне спілкування. 6. Основні норми усного професійного мовлення. <p>Рекомендована література:</p> <p>Основна</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підруч. / Ф.С. Бацевич. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – с. 37-50, 86-102, 112-114. 2. Мацько Л.І. Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Вища шк., 2006. – с. 90-132, 190-219. 3. Молдован В.В. Судова риторика: Навч. посіб. – К.: «Заповіт», 1996. – с. 34-112. 4. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П. Осіпової. – Х.: – Одиссей, 2008. – с. 94-102. 5. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення: Навчальний посібник. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. – с. 17-39, 85-93, 99-104. 6. Препотенська М. Риторика. 10 ключових тем. Навчальний посібник. – Київ: Фірма «ІНКОС», 2009. – с. 53-70. 7. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – с. 28-59. 8. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. / О.В. Яшенкова. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – с. 96-143. <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. – Львів: ПАІС, 2007. – с. 19-23. 2. Томан Іржі Мистецтво говорити / Пер. з чес. В.І. Романця. – 3-е вид. – К.: Україна, 1996. – с. 34-43, 74-83. 3. Філоненко М.М. Психологія спілкування. Підручник. – К.: Цент учбової літератури, 2008. – с. 8-53, 63-72. 4. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. посіб. –6-те вид., випр. і доп.- К.: Знання, 2007. – с. 69-79, 114-116, 138-150.
5.	<p>Тема 2.2. Взаємодія оратора та аудиторії.</p> <p>Лекція 5. Проблеми взаємодії оратора й аудиторії. Поняття цільової аудиторії. Основні методи впливу на аудиторію. Психологічні фактори залучення і утримання уваги аудиторії. Комунікативні бар'єри.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психолінгвістичні аспекти сприйняття мовлення. 2. Типологія мовних особистостей. <p>Рекомендована література:</p> <p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підруч. / Ф.С. Бацевич. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – с. 54-56, 186-273. 2. Куранова С.І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. / С.І. Куранова. – К.: ВЦ «Академія». 2012. – с. 79-102, 159-177. 3. Мацько Л.І. Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Вища шк., 2006. – с. 94-98, 180-189. 4. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П. Осіпової. – Х.: – Одиссей, 2008. – с. 35-41. 5. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення: Навчальний посібник. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. – с. 134-152. 6. Препотенська М. Риторика. 10 ключових тем. Навчальний посібник. – Київ: Фірма «ІНКОС», 2009. – с. 146-152, 224-250. 7. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – с. 28-323. 8. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. / О.В. Яшенкова. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – с. 115-211. <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. – Львів: ПАІС 2007. – с. 19-23, 122-158. 2. Томан Іржі Мистецтво говорити / Пер. з чес. В.І. Романця. – 3-е вид. – К.:

	<p>Україна, 1996. – с. 71-73, 84-114, 210-222.</p> <p>3. Філоненко М.М. Психологія спілкування. Підручник. – К.: Цент учбової літератури, 2008. – с. 21-127.</p>
6.	<p>Тема 2.3. Теоретичні засади риторики</p> <p>Лекція 6. Основи закони логіки і правила риторики як інструмент якісної комунікації Індукція і дедукція в риторичі.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вимоги до використання закону тотожності в процесі спілкування. 2. Закон суперечності і його значення для юриспруденції. 3. Наслідки порушення закону виключеного третього 4. Закон достатньої підстави і його роль у встановленні істини. <p>Рекомендована література:</p> <p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мацько Л.І. Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Вища шк., 2006. – с. 110-130. 2. Олійник О.Б. Риторика: Навчальний посібник. – К.: Кондор. 2009. – с. 49-52 3. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П. Осіпової. – Х.: – Одіссей, 2008. – с. 78-93. 4. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. – Львів: ПАІС 2007. – с. 8-11, 23-34. 5. Препотенська М. Риторика. 10 ключових тем. Навчальний посібник. – Київ: Фірма «ІНКОС», 2009. – с. 152-157. 6. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – 212-262. <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 30 способов манипуляции и управления людьми / авт.-сост. Д.И. Дудинский. – Минск: Харвест, 2010. – с.4-11. 2. Томан Іржі Мистецтво говорити / Пер. з чес. В.І. Романця. – 3-е вид. – К.: Україна, 1996. – с. 120-136.
7.	<p>Тема 2.4. Еристика як наука переконувати.</p> <p>Лекція 7. Риторика діалогу. Характеристика запитань і відповідей у професійній суперечці. Етичні прийоми переконання. Суть принципу теза-аргумент-демонстрація Доказ як основний аргумент судової промови. Види доказів. Критика опонента Спростування.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рівні діалогічного спілкування (примітивний, конвенційний, маніпулятивний, ігровий, духовний). 2. Актуалізована риторика та риторика маніпуляцій. 3. Сучасні технології переконуючого спілкування. <p>Рекомендована література:</p> <p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підруч. / Ф.С. Бацевич. – К. Видавничий центр «Академія», 2004. – с. 68-85. 2. Мацько Л.І. Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Вища шк., 2006. – с. 116-118, 122-126, 216-219. 3. Олійник О.Б. Прокурорська риторика: Підручник. – К.: Алерта, 2008. – 205-230. 4. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П. Осіпової. – Х.: – Одіссей, 2008. – с. 78-93 122-134. 5. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. – Львів: ПАІС, 2007 – с. 136-141. 6. Препотенська М. Риторика. 10 ключових тем. Навчальний посібник. – Київ: Фірма «ІНКОС», 2009. – с. 172-250.

	<p>7. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – 211-302.</p> <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 30 способів маніпуляції і управління людьми / авт.-сост. Д.И. Дудинский. – Минск: Харвест, 2010. – с. 56-81. 2. Олійник О.Б. Риторика: Навчальний посібник. – К.: Кондор. 2009. – с. 124-129. 3. Томан Іржі Мистецтво говорити / Пер. з чес. В.І. Романця. – 3-е вид. – К.: Україна, 1996. – с. 120-136.
8.	<p>Тема 2.5. Судова промова.</p> <p>Лекція 8. Риторика монологу. Стратегія і тактика оратора. Особливості складання тексту судової промови. Спонтанність судової промови.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Захисна промова обвинувачувача. 2. Захисна промова адвоката. <p>Рекомендована література:</p> <p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підруч. / Ф.С. Бацевич. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – с. 103-112, 115-122, 150-156. 2. Мацько Л.І. Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Вища шк., 2006. – с. 97-102. 3. Молдован В.В. Судова риторика: Навч. посіб. – К.: «Заповіт», 1996. – с. 48-114. 4. Олійник О.Б. Прокурорська риторика: Підручник. – К.: Алерта, 2008. – 272-298. 5. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П. Осіпової. – Х.: – Одіссей, 2008. – с. 51-62, 63-74. 6. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – 303-335. <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Іржі Мистецтво говорити / Пер. з чес. В.І. Романця. – 3-е вид. – К.: Україна, 1996. – с. 180-211. 2. Олійник О.Б. Риторика: Навчальний посібник. – К.: Кондор. 2009. – с. 57-66. 3. Препотенська М. Риторика. 10 ключових тем. Навчальний посібник. – Київ: Фірма «ІНКОС», 2009. – с. 140-171.
9.	<p>Тема 2.6. Техніка публічного виступу. Комунікативні девіації, причини їх виникнення.</p> <p>Лекція 9. Поняття й категорії техніки мовлення. Логіко-інтонаційний аналіз промови. Неуспішна мовна комунікація. Комунікативний саботаж. Типологія мовних невдач.</p> <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мовні норми і правильність мовлення. 2. Атмосфера спілкування. 3. Інтонаційно-виразні засоби мовлення. <p>Рекомендована література:</p> <p>Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підруч. / Ф.С. Бацевич. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – с. 198-250. 2. Куранова С.І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. / С.І. Куранова. – К.: ВЦ «Академія». 2012. – с. 172-178. 3. Мацько Л.І. Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Вища шк., 2006. – с. 133- 179, 233-244. 4. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П. Осіпової. – Х.: – Одіссей, 2008. – с. 94-121. 5. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення: Навчальний посібник. – К.:

<p>«Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. – с. 44-55, 153-179.</p> <p>6. Препотенська М. Риторика. 10 ключових тем. Навчальний посібник. – Київ: Фірма «ІНКОС», 2009. – с. 53-70..</p> <p>7. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – с. 60-88.</p> <p>8. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. / О.В. Яшенкова. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – с. 115-124, 179-190.</p> <p>Додаткова</p> <p>1. Томан Іржі Мистецтво говорити / Пер. з чес. В.І. Романця. – 3-е вид. – К.: Україна, 1996. – с. 21-27, 34-44, 110-114, 234-249.</p> <p>2. Філоненко М.М. Психологія спілкування. Підручник. – К.: Цент учбової літератури, 2008. – с. 28-42, 67-71.</p>
---

5. Практичні заняття

Основні завдання циклу практичних занять – закріпити теоретичний матеріал, засвоєний у ході лекційної частини курсу; узагальнити набуті знання і оволодіти основними практичними риторичними навичками.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу та завдання на СРС)
1.	<p>Тема 1.1. Природа мови і мовної діяльності. Загальні та індивідуальні особливості мовлення.</p> <p>Практичне заняття 1. Мовлення як реалізація мови. Онтогенез мовлення. Сприйняття мовлення. Мовні риси особистості.</p> <p>Література.</p> <p>1. Куранова С.І. Основи психолінгвістики: навч. посіб./ С.І. Куранова. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – с. 63-65, 79-98.</p> <p>2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підруч. / Ф.С. Бацевич. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – с. 251-271.</p> <p>СРС</p> <p>1. Опрацювання теоретичного матеріалу за темою.</p> <p>2. Виконання домашнього завдання (вправи, практичні, творчі завдання).</p>
2.	<p>Тема 1.2. Риторика, її проблематика та роль у суспільстві.</p> <p>Практичне заняття 2. Основні поняття класичної риторики. Зв'язок риторики з іншими науками. Історія ораторського мистецтва. Видатні оратори.</p> <p>Література.</p> <p>1. Олійник О.Б. Прокурорська риторика: Підручник. – К.: Алерта. 2008. – с. 6-16.</p> <p>2. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П.Осіпової. – Х.: – Одиссей, 2008. – с. 3-34.</p> <p>СРС</p> <p>1. Опрацювання теоретичного матеріалу за темою.</p> <p>2. Виконання домашнього завдання (вправи, практичні, творчі завдання).</p>
3.	<p>Тема 1.3. Судова промова. Історія і розвиток судової риторики.</p> <p>Практичне заняття 3. Поняття судової промови. Історія становлення судової риторики. Характеристика стану вітчизняної судової риторики на сучасному етапі, досягнення і проблеми.</p> <p>Література.</p> <p>1. Молдован В.В. Судова риторика: Навч. посіб. – К.: «Заповіт», 1996. – с. 25-40.</p> <p>2. Олійник О.Б. Прокурорська риторика: Підручник. – К.: Алерта. 2008. – с. 42-56.</p> <p>3. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид.</p>

	<p>спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П.Осіпової. – Х.: – Одіссей, 2008. – с. 135-141.</p> <p>4. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – с. 3-27.</p> <p>СРС</p> <p>1. Опрацювання теоретичного матеріалу за темою.</p> <p>2. Виконання домашнього завдання (вправи, практичні, творчі завдання)</p>
4.	<p>Тема 2.1. Спілкування як соціально-психологічний феномен. Поняття риторичної культури.</p> <p>Практичне заняття 4. Роль вербальних і невербальних засобів мовленнєвої культури у формуванні особистості оратора. Етикетні особливості судової процедури і вимоги до культури поведінки її учасників.</p> <p>Література.</p> <p>1. Молдован В.В. Судова риторика: Навч. посіб. – К.: «Заповіт», 1996. – с. 34-112.</p> <p>2. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П.Осіпової. – Х.: – Одіссей, 2008. – с. 94-102.</p> <p>3. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – с. 28-59.</p> <p>СРС</p> <p>1. Опрацювання теоретичного матеріалу за темою.</p> <p>2. Виконання домашнього завдання (вправи, практичні, творчі завдання)</p>
5.	<p>Тема 2.2. Взаємодія оратора та аудиторії.</p> <p>Практичне заняття 5. Фактори, правила и прийоми мовного впливу. Поняття ефективної комунікації. Комунікативні поразки. Умови ефективного мовного впливу.</p> <p>Література.</p> <p>1. Олійник О.Б. Прокурорська риторика: Підручник. – К.: Алерта. 2008. – с. 194-196.</p> <p>2. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П.Осіпової. – Х.: – Одіссей, 2008. – с. 35-41.</p> <p>СРС</p> <p>1. Опрацювання теоретичного матеріалу за темою.</p> <p>2. Виконання домашнього завдання (вправи, практичні, творчі завдання)</p>
6.	<p>Тема 2.3. Теоретичні засади риторики.</p> <p>Практичне заняття 6. Основні закономірності риторики. Характеристика риторичних законів. Основні риторичні засоби для послідовного і логічного викладу інформації.</p> <p>Література.</p> <p>1. Олійник О.Б. Прокурорська риторика: Підручник. – К.: Алерта. 2008. – с. 73-108.</p> <p>2. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П.Осіпової. – Х.: – Одіссей, 2008. – с. 78-93.</p> <p>СРС</p> <p>1. Опрацювання теоретичного матеріалу за темою.</p> <p>2. Виконання домашнього завдання (вправи, практичні, творчі завдання)</p>
7.	<p>Тема 2.4. Еристика як наука переконувати.</p> <p>Практичне заняття 7. Зв'язок між ефективністю публічної суперечки і логічним мисленням. Правила побудови тези і аргументів, логічні помилки при порушенні цих правил. Основні засоби переконання і впливу у судовій промові. Вибір способу переконання залежно від типу співбесідника. Дискусія.</p> <p>Література.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Олійник О.Б. Прокурорська риторика: Підручник. – К.: Алерта. 2008. – с. 210-230. 2. Препотенська М. Риторика. 10 ключових тем. Навчальний посібник. – Київ: Фірма «ІНКОС», 2009. – с. 152-157. 3. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – 212-262. <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. 2. Виконання домашнього завдання (вправи, практичні, творчі завдання)
8.	<p>Тема 2.5. Судова промова. Практичне заняття 8. Етапи підготовки ораторської промови. Структура виступу. Стилїстичні фігури і тропи як елементи тексту судової промови.</p> <p>Література.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Олійник О.Б. Прокурорська риторика: Підручник. – К.: Алерта. 2008. – с. 102-106, 260-267, 272-294. 2. Молдован В.В. Судова риторика: Навч. посіб. – К.: «Заповіт», 1996. – с. 48-114. 3. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – 303-335. <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. 2. Виконання домашнього завдання (вправи, практичні, творчі завдання)
9.	<p>Тема 2.6. Техніка публічного виступу. Комунікативні девіації, причини їх виникнення. Практичне заняття 9. Методи вдосконалення техніки мовлення і дихання. Характеристика вдалих і невдалих публічних виступів з урахуванням якості техніки мовлення.</p> <p>Література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Олійник О.Б. Прокурорська риторика: Підручник. – К.: Алерта. 2008. – с. 98-102, 2. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П. Осіпової. – Х.: – Одісей, 2008. –с. 94-121. <p>СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. 2. Виконання домашнього завдання (вправи, практичні, творчі завдання)

6. Контрольні роботи

Для контролю за якістю засвоєння навчального матеріалу, а також з метою активізації і систематизації отриманих знань пропонується проведення письмових експрес-контролів під час практичних чи лекційних заняттях. Перевірка рівня знань, отриманих упродовж вивчення курсу “Культура судової промови”, здійснюється на заліку в кінці навчального семестру.

7. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Система рейтингових балів, критерії оцінювання та умови допуску до семестрової атестації наведено у «Положенні про рейтингову систему оцінки успішності студентів з кредитного модуля (дисципліни) «Культура судової промови».

8. Методичні рекомендації

На курс “Культура судової промови” відводиться 60 годин на академічну групу, з них 18 годин – лекції, 18 годин – практичні заняття, 24 годин – самостійна робота студентів. Після закінчення курсу з урахуванням набраних протягом семестру балів студенти складають залік.

Вивчення курсу відбувається шляхом проведення лекційних і практичних занять.

Вивчення культури судової риторики на сучасному етапі – це не лише оволодіння технічною майстерністю впливу на аудиторію. Досконале володіння предметом передбачає чітке уявлення про етичні правила мовленнєвої поведінки оратора, знання правил і норм роботи з текстами, регулювання відносин між людьми як лінгвістичними так і паралінгвістичними засобами. Культура судової промови також сприяє вихованню у студентів смаку й розвиває відчуття слова. Під час вивчення курсу студенти знайомляться з основними риторичними прийомами (твердження, питання, доведення, аргументування). Передбачається, що вивчаючи «Культуру судової промови», студенти опанують комплекс риторичних умінь і навичок.

Організація навчального процесу при викладанні курсу «Культура судової промови» спрямована на вирішення таких задач: ознайомити студентів з історією світової і вітчизняної риторики, історією судового красномовства, законами і категоріями загальної і юридичної риторики; розвинути комунікативні здібності, а саме: встановлювати контакт з будь-якою аудиторією, враховуючи її особливості й інтереси; набути впевненості під час виступів-імпровізацій; підвищити рівень володіння мовою як найважливішим засобом професійної діяльності; навчити активно використовувати прийоми красномовства; набути вміння публічно виступати з підготовленим текстом; навчити адекватно оцінювати мовну поведінку оточуючих; сформувати вміння розпізнавати риторичні стратегії у судовій діяльності;

Курс «Культура судової промови» передбачає закріплення теоретичного матеріалу і оволодіння практичними риторичними навичками, а тому практичні заняття є однією з найважливіших форм навчання, що потребує особливої уваги до індивідуальної роботи зі студентами.

Практичні заняття передбачають самостійну роботу студентів з підготовки виступів, тренувальні вправи з техніки мовлення, завдання з пошуку аргументів та контраргументів на задану тему, проведення дебатів, аналіз і обговорення риторичних засобів публічного виступу, ділові ігри тощо.

Самостійна робота студента передбачає систематичне знайомство з новою літературною на визначену тему, виконання теоретичних і практичних завдань згідно з тематикою практичних занять, підготовку публічних виступів різних жанрів, рефератів, доповідей, аналіз виступів своїх колег або публічних осіб.

У результаті вивчення курсу «Культура судової промови» студент повинен мати такі знання і навички: розуміти суть основних законів логіки, риторики, спілкування та володіти практичними навичками їх реалізації; знати основні історичні етапи судової риторики; знати основні характеристики ефективного публічного виступу і правила його підготовки; оволодіти основними прийомами підготовки публічних промов різних жанрів і судової зокрема; вміти практично використовувати правила і прийоми переконання, аргументування та спростування; вміти аналізувати публічну промову щодо її відповідності ustalеним риторичним вимогам.

З метою підвищення якості навчального процесу на підставі регламентації проміжних контрольних заходів й активізації самостійної роботи студентів, підвищення об'єктивності оцінки успішності й результатів підсумкових контрольних заходів ця програма передбачає використання бально-рейтингової системи оцінки знань.

Оцінюючи роботу студента протягом семестру варто враховувати: відвідуваність лекцій і практичних занять, активність при виконанні планових завдань, результати експрес-контролів, рівень підготовки доповідей, повідомлень і творчих робіт, рівень ораторської майстерності під час навчальних публічних виступів, ведення конспекту і виконання домашніх завдань, результати самостійної роботи.

9. Рекомендована література

9.1. Базова

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підруч. / Ф.С. Бацевич. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.

2. Культура фахового мовлення: Навчальний посібник/ За ред. Н.Д.Бабич. – Чернівці: Книги –ХХІ, 2005. –496 с.
3. Куранова С.І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. / С.І. Куранова. – К.: ВЦ «Академія». 2012. -208 с.
4. Мацько Л.І. Культура української фахової мови: Навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: «Академія», 2007. – 360 с.
5. Мацько Л.І. Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. – К.: Вища шк., 2006. – 311 с.
6. Молдован В.В. Судова риторика: Навч. посіб. – К.: «Заповіт», 1996. – 319 с.
7. Молдован В.В. Риторика загальна та судова: Навч. посіб. – К.: «Юрінком», 1998.
8. Олійник О.Б. Риторика: Навчальний посібник. – К.: Кондор. 2009. – 170 с.
9. Олійник О.Б. Прокурорська риторика: підручник. – К.: Алерта, 2008. – 304 с.
10. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання четверте, стереотипне / Н.П. Осіпова, В.Д. Воднік, Г.П. Клімова та ін. За ред. проф. Н.П.Осіпової. – Х.: – Одиссей, 2008. – 114 с.
11. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення: Навчальний посібник. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. – 184 с.
12. Препотенська М. Риторика. 10 ключових тем. Навчальний посібник. – Київ: Фірма «ІНКІОС», 2009. – 254 с.
13. Риторика загальна та судова: Навч. посіб. / С.Д. Абрамович, В.В. Молдован, М.Ю. Чикарькова — К.: Юрінком Інтер, 2002. – 416 с.
14. Сергеич П. Искусство речи на суде. – К.: Техніка, 2005. – 368 с.
15. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навчальний посібник. – 6-те вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 230 с.
16. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. / О.В. Яшенкова. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 312 с.

9.2. Допоміжна

1. 30 способів маніпуляції і управління людьми / авт.-сост. Д.И. Дудинский. – Минск: Харвест, 2010. – 96 с.
2. Берн Э. Игры в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений: Люди которые играют в игры. Психология человеческой судьбы: Пер. с англ./Общ. ред. М.С. Мацковского; Послесловие Л.Г. Ионина и М.С. Мацковского. СПб.: 1992. – 400 с.
3. Вагапова Д.Х. Риторика в интеллектуальных играх и тренингах / Д.Х. Вагапова – Ростов н/Д: Феникс, Москва: Цитадель-трейд, 2007. – 460 с.
4. Введенская Л.А., Павлова Л.Г. Культура и искусство речи. Современная риторика. Ростов-на-Дону. Издательство «Феникс». 1998.— 576 с.
5. Гірник А.М. Основи конфліктології. – Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 222 с.
6. Экман П. Психология эмоций. Я знаю. Что ты чувствуешь. 2-е изд. / Пер. с англ. – СПб.: 2010. – 334 с.
7. Манакін В.М. Мовна і міжкультурна комунікація: навч. посіб./ В.М. Манакін. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 288 с.
8. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія: Навч. пос. –К.:МАУП, 2002. – 144 с.
9. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. – Львів: ПАІС, 2007. – 168 с.
10. Пиз А., Гарнер А. Говорите точно... Как соединить радость общения и пользу убеждения. – М.: Эксмо, 2009. – 224 с.
11. Риторика для юристов: основы судебного красноречия: учебно-практ. Пособие для студентов вузов / авт.-сост. Л.В. Поповская, О.В. Лисоченко; общ. Ред. и предисл. Л.В. Поповской. – 3-е изд., стер. – Ростов н/Д: Феникс, 2012. 573, [1] с.
12. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: Навч. посіб. / Я. Радевич-Винницький – К.: Знання, 2006. – 291 с.

13. Сайтарли І.А. Культура міжособистісних стосунків: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2007. – 240 с.
14. Таранов П.С. Карманная риторика. – Севастополь: «Библекс», 2005. – 384 с.
15. Томан Іржі Мистецтво говорити / Пер. з чес. В.І. Романця. – 3-е вид. – К.: Україна, 1996. – 269 с.
16. Українська культура: історія і сучасність: Навч. посібник /За ред. Черепанової С.О./ – Львів: Світ, 1994. – 456 с.
17. Філоненко М.М. Психологія спілкування. Підручник. – К.: Цент учбової літератури, 2008. – 224 с.
18. Цигульська Т.Ф. Загальна та прикладна психологія. Як допомогти собі та іншим. Курс лекцій. – Київ: «Наукова думка», 2000. – 190 с.
19. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: Навч. посіб. -6-те вид., випр.. і доп.- К.:Знання, 2007. – 230 с.
20. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням. /С.В. Шевчук., І.В. Клименко. – К.: Алерта, 2011. – 696 с.

10. Інформаційні ресурси

Словники

1. Латинська фразеологія: Словник довідник / Авт.-уклад. П.І. Осіпов. – К.: Академвидав, 2009. – 344 с.
2. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л.О. Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
3. Словник-довідник з культури української мови / Д.Гринчишин, А. Капелюшний, О.Сербенська, З.Терлак. – К.: Знання, 2006. – 367 с.
4. Тлумачний словник української мови. – К., 2001.
5. Шевчук С.В. Російсько-український словник ділового мовлення = Русско-украинский словарь деловой речи. – К.: Вища шк., 2008. – 487 с.

Інтернет ресурси

1. http://uk.wikipedia.org/wiki/Латина_у_праві
2. <http://slovopedia.org.ua/36/53392-0.html>